

Fan charts voor EMU-saldo en -schuld voor de middellange termijn

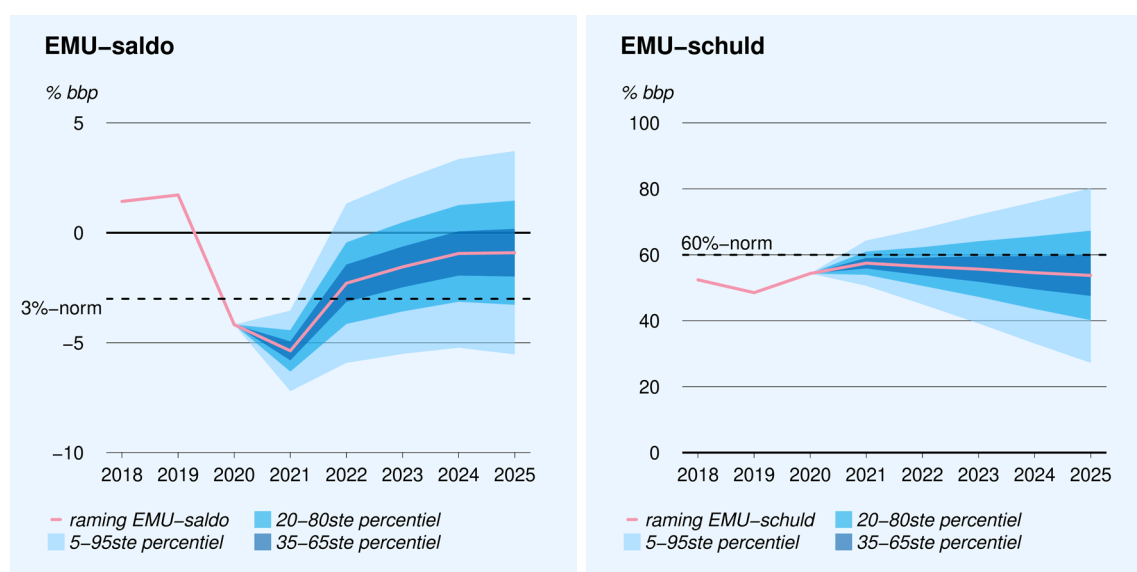
Deze publicatie toont fan charts voor de middellange termijn, voor zowel EMU-saldo als -schuld. De fan charts zijn gebaseerd op ramingsverschillen van beleidsarme verkenningen uit het verleden. Vooral de onzekerheid rond de schuldprojectie neemt toe met de ramingshorizon.

Op verzoek van het ministerie van Financiën heeft het CPB de onzekerheid rond de raming van EMU-saldo en -schuld grafisch in kaart gebracht.

Het CPB gebruikt regelmatig fan charts om de onzekerheid rond de ramingen te illustreren. Elke raming is onzeker, de fan charts laten een waaier aan mogelijke uitkomsten zien rond de puntschatting. Het CPB publiceert deze fan charts regelmatig bij de kortetermijnramingen voor de variabelen bbp, inflatie, werkloosheid en EMU-saldo (zie bijvoorbeeld Elbourne, 2019). De methodologie is uitgelegd in De Wind, Grabska en Lanser (2015) en gaat uit van de verschillen tussen ramingen uit het verleden en de realisaties. Die verschillen komen doordat de economie onzeker is, maar kunnen ook veroorzaakt zijn door ten tijde van de raming nog onbekende beleidswijzigingen¹, bijstellingen in de nationale rekeningencijfers van het CBS en misspecificatie in het voorspelmodel. Met de standaarddeviatie van de ramingsverschillen en onder de aanname van een normale verdeling worden betrouwbaarheidsintervallen geconstrueerd.²

Deze publicatie toont fan charts voor de middellange termijn, voor zowel EMU-saldo als -schuld. De raming van de EMU-schuld staat steeds meer in de belangstelling, maar is ook met onzekerheid omgeven, de fan charts illustreren de mate van onzekerheid. De fan charts rond de raming van het EMU-saldo en de EMU-schuld worden hier uitgebreid tot en met het einde van de volgende kabinetsperiode (2025). De fan charts zijn voor de korte termijn gebaseerd op de ramingsverschillen van MEV-ramingen sinds 2000, en voor de middellange termijn op de ramingsverschillen uit een zestal beleidsarme middellangetermijnverkenningen uit het verleden CPB (1993, 1997, 2001, 2006, 2010, 2012).³

Figuur Fan charts rond puntschattingen EMU-saldo en -schuld tot en met 2025

Voor de onzekerheid rond de schuldprojectie neemt toe met de ramingshorizon. De rode lijn betreft de realisaties (2015-2020) en de puntvoorspellingen voor 2021 tot en met 2025. Het 60% betrouwbaarheidsinterval voor het EMU-saldo voor 2022 loopt van -4,1 tot -0,4% bbp, voor 2025 loopt het van -3,3% tot 1,5% bbp. De onzekerheid na het tweede jaar neemt dus nog maar iets toe als het gaat om het EMU-saldo. De rechterfiguur laat zien dat de onzekerheid rond de schuldprojectie meer toeneemt met de projectiehorizon. Het 60% betrouwbaarheidsinterval voor 2022 loopt van 50,6 tot 62,3% bbp, voor 2025 loopt het van 40,2% tot 67,3% bbp.

¹ Beleid is tot op zekere hoogte zelfs endogeen: beleidswijzigingen zijn soms het gevolg van een raming, zoals bij 'reparaties' van het geraamde koopkrachtbeeld.

² Het betrouwbaarheidsinterval is uitgerekend voor de MEV-ramingsjaren (huidige en volgende jaar) en voor het eindjaar van de middellangetermijnraming. Voor de tussenliggende jaren is zijn de betrouwbaarheidsintervallen geïnterpoleerd.

³ Door het beperkte aantal waarnemingen zijn de resultaten gevoelig voor uitschieters. Eerdere waarnemingen zijn niet bruikbaar vanwege definitiewijzigingen. De realisaties komen uit de MEV-publicatie uit het eerstvolgende jaar na afloop van de ramingsperiode, het betreft dus de eerste nationale rekeningencijfers voor dat jaar.

De volgende middellangetermijnverkenningen zijn gebruikt⁴:

1. Een verkenning tot en met 1998, gepubliceerd in het Centraal Economisch Plan 1993 (CPB, 1993).
2. Economische Verkenning voor de volgende kabinetsperiode, (CPB, 1997).
3. Economische Verkenning 2003-2006, CPB (2001).
4. Economische Verkenning 2008-2011, CPB (2006).
5. Economische Verkenning 2011-2015, CPB (2010).
6. Juniraming 2012: De Nederlandse economie tot en met 2017, inclusief Begrotingsakkoord 2013, CPB (2012). Deze raming was inclusief het beleidspakket, maar nog voor het latere regeerakkoord.

Tabel Verschillen tussen MLT-ramingen en realisaties voor EMU-saldo en -schuld

MLT-periode	EMU-saldo eindjaar (%bbp)			EMU-schuld eindjaar (% bbp)		
	raming	realisatie	verschil	raming	realisatie	Verschil
1995-1998, CPB (1993)	-1,5	-0,8	0,7	77,1	66,6	-10,5
1999 – 2002, CPB (1997)	-0,5	-1,6	-1,1	64,6	52,4	-12,2
2003 – 2006, CPB (2001)	1,5	0,6	-0,9	34,6	48,1	13,5
2008 – 2011, CPB (2006)	1,0	-4,5	-5,5	38,0	65,5	27,5
2011 – 2015, CPB (2010)	-2,9	-1,9	1,0	73,9	65,1	-8,8
2013 – 2017, CPB (2012)	-2,6	1,2	3,8	74,1	57,1	-17,0

Vooraf rond de Grote Recessie zijn de verschillen tussen ramingen en realisaties groot. Bij het opstellen van de raming voor 2008-2011 in 2006 werd de Grote Recessie niet voorzien. Na afloop bleek het saldo veel lager en de schuld een stuk hoger dan voorzien. Het ramingsverschil voor de periode 2013-2017 komt deels door beleid. In die periode zijn er, na het Begrotingsakkoord 2013, nog meer tekortreducerende maatregelen genomen (zie Suyker, 2015), die geen onderdeel vormden van de overigens beleidsarme verkenning. Het resulterende verschil is dus niet noodzakelijkerwijs altijd een ramingsfout. Naast nieuw beleid kan de EMU-schuld als %bbp anders uitkomen dan geraamd doordat het EMU-saldo anders uitvalt, maar ook doordat het bbp hoger of lager is dan geraamd (noemereffect). Hoge nominale groei in de periode 1999-2002 en een positief EMU-saldo (behalve in het eindjaar 2002) verklaren ook waarom in 2002 de schuldquote lager uitkwam dan eerder geraamd.

⁴ In de eerste drie publicaties werd steeds een behoudzaam en een gunstig scenario geschetst. Van het geraamde EMU-saldo en -schuld hebben we het gemiddelde van beide scenario's genomen. Middellangetermijnverkenningen voor 1993 hanteren andere en wisselende definities voor het overheidssaldo, bijvoorbeeld financieringssaldo als %bbp of %NNI. De overheidsschuld werd niet in elke publicatie vermeld. Daarom is afgezien van het opnemen van oudere publicaties. Voor een trefzekerheidsanalyse van oudere ramingen (behalve voor overheidsvariabelen), zie Kranendonk en Verbruggen (2006).

Literatuur

CPB, 1993, *Centraal Economisch Plan 1993, waarin opgenomen een verkenning tot en met 1998*, Sdu uitgeverij, Den Haag.

CPB, 1997, *Economische verkenning voor de volgende kabinetsperiode*, Sdu uitgevers, Den Haag.

CPB, 2001, *Economische Verkenning 2003-2006*, Sdu Uitgevers, Den Haag.

CPB, 2006, *Economische Verkenning 2008-2011*, CPB Document 129.

CPB, 2010, *Economische Verkenning 2011-2015*, CPB Document 203.

CPB, 2012, *Juniraming 2012: De Nederlandse economie tot en met 2017, inclusief Begrotingsakkoord 2013*, CPB Policy brief 2012/01.

Elbourne, A., 2019, *Fan Charts March 2019 (CEP)*, [link](#)

Kranendonk, H. en J. Verbruggen, 2006, *Trefzekerheid van korte-termijnramingen en middellange-termijnverkenningen*, CPB Document 131.

Suyker, W., 2015, *Tekortreducerende maatregelen 2011-2017 (incl. 5-miljard-pakket)*, CPB Achtergronddocument

Wind, J. de, K. Grabska en D. Lanser, 2015, *Onzekerheid rondom CPB-ramingen, in kaart gebracht met fan charts*, CPB Achtergronddocument.